

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

НАСТАВНА ПРОГРАМА

***КУЛТУРНО-ИСТОРИСКО
НАСЛЕДСТВО***

III година

УГОСТИТЕЛСКО-ТУРИСТИЧКА СТРУКА

Хотелско-туристички техничар

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: КУЛТУРНО-ИСТОРИСКО НАСЛЕДСТВО

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: хотелско-туристички техничар

1.2.2. Струка: угостителско-туристичка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по предметот **културно- историско наследство** ученикот стекнува знаења и се оспособува:

- да го познава културно-историското наследство на праисториската уметност во Македонија;
- да го познава културното историското наследство на античката уметност во Македонија;
- да го објаснува културно-историското наследство од времето на ранохристијанска уметност во Македонија;
- да ги идентификува карактеристиките на средновековната уметност во Македонија;
- да ги разликува специфичностите на културно-историското наследство од уметноста во Македонија од турско време;
- да го познава културно-историското наследство на уметноста на Македонија во XIX век и да ги опишува главните карактеристики;
- да ги идентификува карактеристиките на модерната уметност во Македонија;
- да го споредува развојот на уметноста на балканските земји;
- да негува чувство кон македонското културното наследство и естетските вредности.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За совладување на содржините од предметот културно-историско наследство потребно е учениците да поседуваат претходни знаења од областа на ликовната уметност, мајчин јазик и литература со комуникации, општа и национална историја, туристичка географија, музичка уметност, хотелско работење, агенциско работење и практична настава.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. КУЛТУРНО-ИСТОРИСКО НАСЛЕДСТВО НА МАКЕДОНИЈА	4	<i>Ученикот:</i> <ul style="list-style-type: none"> - да го идентификува културно-историското наследство на Македонија; - да го сфаќа значењето на културно-историското наследство на Македонија за развојот на човековата цивилизација; - да ја дефинира содржината на културно-историското наследство на Македонија (подрачја од националната културна ризница; ликовна уметност, археологија, книжевност, музичка уметност и сл.); - да го проценува националниот развој на културно-историското наследство од праисторијата до денес во Македонија; - да го споредува националното со светското културно-историско	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на националното културно-историско наследство во Македонија; - демонстрирање на репродукции, слајдови, цртежи при што се истакнува богатата содржина на ова наследство.	Мајчин јазик и литература со комуникации Хотелско работење Агенциско работење Практична настава

		наследство.		
2. ПРАИСТОРИСКА УМЕТНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува карактеристиките и специфичностите на уметноста во првобитната заедница; - да ги сфаќа општествените и историските услови за појави на уметноста во каменото, бронзеното и железното време; - да ги толкува артефактите и локалитетите во праисторијата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на културно- историското наследство од првобитното општество во Македонија; - демонстрирање слики, цртежи, видеофилмови, ЦД дискови и Интернет пребарувања од праисториската уметност во Македонија; - посети на музеи, ликовни галерии; - дискусија и анализа врз база на гледани филмови, ЦД и др. 	Мајчин јазик и литература со комуникации Хотелско работење Агенциско работење Практична настава
3. АНТИЧКА УМЕТНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА	7	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава карактеристиките на античката уметност; - да ги објаснува карактеристиките и специфичностите на антиката во Македонија (уметност, литературни извори, филозофија, религија); - да го споредува националното со светското античко наследство; - да ги сфаќа општествените и историските услови и појави во античкото време. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за карактеристиките на културно-историското наследство на античката уметност во Македонија; - демонстрирање на слики, цртежи, видеофилмови на одделни вредности од антички период; - организирање посети на музеи на културно- 	Мајчин јазик и литература со комуникации Хотелско работење Агенциско работење Практична настава

			историски знаменитости за овој период.	
4. РАНОХРИСТИ- ЈАНСКА УМЕТНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА	7	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува историските и општествените услови на културно-историското наследство на ранохристијанскиот период; - да ги сфаќа карактеристиките и специфичностите на ранохристијанскиот период во Македонија; - да ја споредува националната со светската ранохристијанска уметност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Опишување на културно-историското наследство во времето на ранохристијанството, посебно се потенцираат неговите карактеристики и специфичности; - демонстрирање на слики, цртежи, репродукции и на одделни уметнички вредности од ранохристијанството во Македонија; - посети на музеи и други културно-историски знаменитости. 	<p>Мајчин јазик и литература со комуникации Хотелско работење Агенциско работење Практична настава</p>
5. СРЕДНОВЕКОВНА УМЕТНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА	15	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува историските и општествените услови на културно-историското наследство на средновековната уметност; - да ги сфаќа карактеристиките и специфичностите на византиската уметност во Македонија: архитектура, вајарство и сликарство; - да ја споредува националната со 	<ul style="list-style-type: none"> - Дискутирање за културно-историското наследство на византиската уметност; - демонстрирање слики, репродукции, цртежи, филмови и дијафилмови; - анализирање слики, репродукции, цртежи, 	<p>Историја Мајчин јазик и литература со комуникации Агенциско работење Практична настава</p>

		светската средновековна (византиска) уметност.	филмови од византиската уметност; - посета на музеи и други културно-историски знаменитости.	
6. УМЕТНОСТА ВО МАКЕДОНИЈА ВО ТУРСКО ВРЕМЕ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разбира историските и општествените услови на културно-историското наследство од турско време; - да ги објаснува карактеристиките и специфичностите на исламската уметност во Македонија- архитектура, сликарство и калиграфија; - да ја споредува националната со светската исламска уметност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на карактеристиките на ова наследство во Македонија; - демонстрирање слики, репродукции, цртежи, филмови и дијафилмови; - посети на музеи и други културно-историски знаменитости од турско време. 	Мајчин јазик и литература со комуникации Практична настава Хотелско работење Агенциско работење
7. УМЕТНОСТА НА МАКЕДОНИЈА ВО XIX ВЕК	7	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава општествено-економските и политичките услови во кои се развило културно-историското наследство во Македонија во XIX век; - да ги објаснува карактеристиките и специфичностите на класицизмот и реализмот, како и нивниот израз на архитектурата, сликарството, книжевноста, филозофијата, резбата, фрескоживописот, музиката и др. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за културно-историското наследство на Македонија од XIX век; - демонстрирање на одделни вредности од овој период; - посета на музеи и други историски знаменитости, - Интернет пребарувања од уметност во Македонија - XIX век. 	Мајчин јазик и литература со комуникации Хотелско работење Агенциско работење Практична настава

		<p>во Македонија во XIX век;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ја споредува националната и светската уметност во XIX век. 		
8. МОДЕРНАТА УМЕТНОСТ ВО МАКЕДОНИЈА ВО XX ВЕК	16	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава историско-општествените, економско-политичките и индустриските услови и достигнувања во кои се развивало културно-историското наследство во XX век; - да ја споредува националната и светската уметност во XX век; - да го објаснува влијанието на правците на модерната уметност во XX век врз модерната уметност во Македонија; - да го опишува развојот и специфичностите на архитектурата, ентериерот, индустрискиот дизајн, графичкиот дизајн, текстилниот дизајн, фотографијата, играниот филм, театарот, музиката и др. како подрачја на модерната уметност во Македонија во XX век; - да развива позитивен став кон овој вид уметност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за културно-историското наследство на Македонија од XX век, посебно разните правци на модерната уметност; - демонстрирање на одделни вредности од овој период; - посета на музеи, Интернет пребарувања од уметност во Македонија - XX век. 	<p>Мајчин јазик со литература со комуникации</p> <p>Практична настава</p> <p>Хотелско работење</p> <p>Агенциско работење</p> <p>Практична настава</p>
9. РАЗВОЈ НА УМЕТНОСТА НА БАЛКАНСКИТЕ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава историско-општествените, економско-политичките и индустриските 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на културно-историското наследство на 	<p>Мајчин јазик со литература со комуникации</p>

ЗЕМЈИ		<p>услови и достигнувања во кои настанало и се развивало културно-историското наследство на балканските земји од средниот век до денес;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги сфаќа карактеристиките и специфичностите на подрачјето на романиката, готиката, средновековната уметност и модерната уметност на XX век во балканските земји; - да ја споредува балканската со националната и светската уметност. 	<p>балканските земји, посебно на периодот од готиката, романиката, средновековната уметност и модерната уметност на XX век;</p> <ul style="list-style-type: none"> - демонстрирање на одделни вредности од овие периоди во балканските земји. 	Практична настава
-------	--	--	--	-------------------

4.2. Наставни методи и активности на учење

Согласно целите на наставната програма по **културно- историско наследство** наставникот применува современи наставни методи кои на ученикот му даваат можност да биде активен учесник во наставата преку неговите активности во училиштето и вон училиштето. Овие наставни методи подразбираат примена на наставните форми за работа: работа во групи, во парови/тандем и/или индивидуално.

Во текот на наставата наставникот ги презема следните активности: објаснува, демонстрира, опишува, споредува, анализира, дискутира, поставува прашања, ја следи работата на ученикот, го мотивира ученикот, го води ученикот и др.

Во текот на наставата по предметот, активноста на ученикот се состои во дискутирање, прибележување, набљудување, споредување, демонстрирање, читање и пишување, изработка на проектни задачи, правење постери на дадена тема, изработување домашни задачи, илустрирање, Интернет пребарување и друго.

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитно - образовната работа по наставниот предмет **културно- историско наследство** се реализира преку стручно-теоретска настава во кабинет-училница. Образовните активности се организирани во две полугодија, преку неделен распоред на часовите. Бројот на часовите, кој е даден за одделните наставни целини во точка 4.1. од овој документ, опфаќа часови за обработка на нови наставни содржини, повторување, утврдување, правење проектни задачи од дадена тема, гледање на ЦД-дискови преку организирање посети на музеи, галерии и други културно историски знаменитости. Непосредната поврзаност на содржините помеѓу наставните програми по **културно- историско наследство** и наставните предмети: историја, туристичка географија, мајчин јазик, хотелско работење, практична настава и агенциско работење неминовно ја наметнува потребата од тимска работа меѓу наставниците кои ги реализираат овие програми.

4.4. Наставни средства и помагала

За поефикасно постигнување на целите се користи: графоскоп, компјутери, телевизор, ЦД-а, каталози, слики, проспекти, стручни списанија и други наставни средства и помагала предидени според нормативот за простор, опрема и наставни средства за образовниот профил хотелско-туристички техничар.

За успешно совладување на целите на предметот ученикот користи соодветна литература, и тоа: учебници и учебни помагала, наставни материјали подготвени од страна на наставникот, Интернет, стручни списанија и сл.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку следење и вреднување на знаењата и умењата континуирано во текот на целата учебна година, усно и писмено преку тестови на знаења или други форми како изготвување реферати и писмени извештаи, концепти и проекти, кои се користат по обработката на секоја наставна

целина. Секој ученик во текот на едно полугодие добива најмалку две оценки. Доколку ученикот не ја совлада наставната програма по предметот, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет *културно- историско наследство* треба да ги поседува следните индивидуални, професионални и педагошки карактеристики: да е психофизички здрав, да го применува литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да е отворен и комуникативен, подготвен за соработка, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа, да е добар организатор, креативен, да ја почитува личноста на ученикот, да е подготвен за примена на иновации во воспитно-образовната работа.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по:

- ликовна уметност;
- археологија;
- историја;
- архитектура;
- туризам и угостителство;
- историја на уметноста;

со положен стручен испит и педагошко-психолошка и методска подготовка.

6.3. Стандард за простор

Соодветно на карактерот на програмските содржини и целите што треба да се постигнат преку овој предмет, потребно е наставата да се реализира во училиштен кабинет за ликовна уметност, со наставни средства, помагала и опрема согласно нормативот за наставен простор и опрема за угостителско-туристичката струка.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2007 година

7.2. Состав на работната група:

1. Чедомир Димовски, раководител, СУГ - Скопје „Лазар Танев”
2. м-р Гоце Наневски, професор, Факултет за ликовни уметности - Скопје
3. Глигор Васков, наставник, СУГ - Скопје „Лазар Танев”
4. Ратка Илиевска, наставник, СУГ - Скопје „Здравко Цветковски”

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 1.09. 2006 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програмата по *културно-историско наследство*, ја одобри министерот за образование и наука со решение број 11-4631/6 од 21.06.2007 година.